

Continent i a les Illes menors, des del llenguatge de la marineria d'altura, andalusada, i de l'estil «paternalista» dels senyors i caçadors mig-acastellanats, de «Bearn». El bon artaner A. Ferrer Ginart, s'admirava, en assimilar-se a Menorca, que aquí tothom diu (és clar!) *company* per «amic, camarada, *companyero*» (com pertot, fora de l'Illa Major), i vegeu supra la cita que ja n'he donat (a propòsit de *panada*) en una narració de l'Arxiduc (p. 234).

Companyonatge [1910], Coromines: «La societat catalana passa una crisi de sentiment: l'home polític --- observa un refredament en el sentiment --- no s'anomena la superioritat col·lectiva: totes les classes socials, fins la mitja, aprofiten les ocasions per exterioritzar un esperit de franca relació, d'amable *companyonatge*; seria temerari obrar com els ocells que tanquen els ulls ---», Conferència fundacional de la U. F. N. R., en el Teatre de Novetats, 6-III-1910; mot no registrat pels lexicògrafs fins a Bulbena, Vogel (1911) i *DOrt.* (1917). *Companyonia* [*DOrt.*, 1917]. Que basten per evitar l'escandalós castellanisme *companyerisme*, que encara sentim de vegades.

Acompanyar [fi S. XIII]: «Tot aquell dia foren l'abat e-ls monges en *acompanyar* lo bisbe», Lull (*Blanq.* I, 289.23); també reflexiu per «ajuntar-se, fer companyia»: «Se n'anà a les verges e s'*acompanya* <n>à ab elles», *VidesR.*, 230r1 (traduint *se sociavit*). «No t'*acompanya* ab mals» S. XIV, *Jahuda. Acompanyament* [DTo. 1647]; de vegades *acompanyada* subst. f.: «Com la llarga *acompanyada* / d'un mort, qui passa endolada / tot callant, / axí mes hores perdudes / --- / van passant / ---», Costa i Ll. (ed. Il. Cat., p. 11); *acompanyador* [DTo. 1647]. *Acompanyant. Acompanyatge. Desacompanyar; desacompanyat; desacompanyament. Companyament. Companyatge. Companyet. Companyivol* [Vogel, 1911]. *Companyonet. Companyor.*

Cpr.: *Pa blanc* comença essent simplement tot el que no és *pa moreno*, o tot el venut per flequers; els val. substitueixen el *llonguet* del cat. central per *pa-blanc*, i el qui en fa o ven és *pa-blanquer* (Valor-Giner, 1950-55); però també, més al Nord, continua usant-se amb el significat general; i a Estivella entenc que *pablanqêr* és el forner que fa *pa blanc* o de luxe (hi ha en el poble la *Plaça del Pablanquer*, 1962). *Panbeneit* [1488]: certament val. (*AlcM*); *pa-beneit*, Vic, 1568; 1690; *DAG.*, p. 5a6f. i ss., 5b1-8. *Pancarit* «malbaratado, artruinado», mall., i *pancarir-se* mall., *DAG.*: és ben possible que tingui raó *AlcM* en declarar-los suspectes (ells no ho han sentit mai), si bé ens abstin- drem d'assegurar que sigui un malentès de *pan-caritat*, car també podria ser una espècie de parasintètic *paencariit*, dit dels llocs i persones que pateixen misèria en un període de carestia de la farina i blats, o cosa anàloga.

Pan-caritat és una 'almoïna de pa que es reparteix en certs dies de festa ---', mall. [1702, mall.] i men. *DAG.* i *BDLC* X, 189, *AlcM*; Griera «cat. or.» (*BDC* VIII, 43); «reunida buena cantidad de empanadas celebran el *pancaritat* (que suele terminar con un baile

muy lucido, *ball de ses panades*): las comidas al aire libre que acostumbran a celebrar durante la semana de Pascuas toman el nombre de *pancaritats*», Antoni No-guera (*BSAL* V, 200a); cf. el *panellet* (supra) que es reparteix a l'Alt Berguedà (el fet de celebrar-ho a l'aire lliure suggereix si el nom de *pa-d'aire*, que hem registrat supra a Alberic podria venir d'això (?)), i l'*oferçó* (d'*oferir*, que explicaré a *PREFERIR*). *Pan-caritat* pot venir simplement d'un compost a base de la variant *pan*, proclítica de *pa*; si bé no descarto que més aviat vingui de *pa en caritat*; com ho escriu el doc. eclesiàstic que el *DAG.* cita del V. L. de Villanueva, vol. XI.

Pa-fart 'golut' tort., Vergés Paulí, *Espurnes* V, 18. *Pa-fi* CastPna. *Pa-i-peix* Fontserè, addició al seu *DOrt.*, com a nom d'una mena de gorra, segons *AlcM* (§ 2e) a Tarr., amb visera de xarol. *Pancuit* espècie de guisat mall. (BartFerrà, *Comèd.*, *IdOr* I, 93); i men., on dona lloc a una dita popular: «*pancúit* --- panxa plena i ventre buit», perquè «assacia i no reinfla», Camps Merc. (*Folk.* I, 294); Pau-Fenollar (§ 252, c. 1500) recomana dir *pancuit* o *panràs* en lloc de *mortero*. Una combinació paral·lela ha tingut altre significat i importància en llengua d'oc, on se'n troben derivats en -ÛLA i en -ARIUS (potser a base del tema de passat COXIT) ja en la llengua medieval (*PDPF*) *pancogola* «boulangerie», *pancossaria* «boulangerie; métier de boulanger», *pancossier* «boulanger» (aquest ja en el gascò limítrof del Coserans: *Costumes municipals* de Seix, a. 1280, p. p. Pasquier, *Bull. Soc. Arigeoise Sci. L. et Arts* IV, n.º 10, p. 5, tit. a p.). *Pancuitada. Pancuiter. Panfigo, panfigol*, 'pa de figues' val., mall. (*DAG.*), que sembla mossàrab.

Panigroc (?), però potser més aviat cal pensar en algun encreuament o combinació de *panis* amb *groc* o amb *joligroc* (*JULL, LLIRI*), o bé amb *panical* (< *espina-cards*). *Panràs*, V. supra (PANIS RASUS pròpiament 'pa ratllat' part. de *RADERE* 'gratar, ratllar'). *Panou*, V. supra. *Pan-vi* < *pa-amb-vi*, per comparació del moviment oposat de les dues cames, amb l'oposició *pa/vi*, en qualitat dels dos aliments bàsics del pagès.

Panoli < val. *pa-en-oli* = *pa amb oli*: de fet és, per damunt de tot, en terres valencianes i tortosines (on també s'usa en lloc de *amb*) on aquell terme és popular; veg. la cita de Vergés Paulí (*Espurnes* V, 176); en el Maestrat es diu d'una pasta fina de forn, molt afavorida en les grans festes populars: «De les finestres penjen cubertors, / nets los carrers, arcs mostren de enramada, / del *panoli* se escampen els ulors / --- / allí, congres de llard ab sucre i oli, / monjàbenes, pastiços, raganyats, / cocs de paniç: tot genre de *panoli*, / més exquissits quant més temps no tastats», GaGirona (*Seidia*, pp. 162, 271). Etimologia ja reconeguda per molts, com Moll, *BDLC* XIII, 356, i defensada conclusivament per mi en *DCEC/DECH* (IV, 365a50-4, i nota 10), contra els arguments sense valor de MLWagner i Rohlf. Des de la germania valenciana, com tants altres mots valencians populars del S. XVI, el mot es propagà a l'argot barceloní, i al llenguatge populatxer d'Andalusia i Madrid (notem també que mai no s'ha dit «*panolis*, com es diu *finolis*